

Súd:	Najvyšší správny súd SR
Spisová značka:	7Ssk/59/2023
Identifikačné číslo súdneho spisu:	7022200354
Dátum vydania rozhodnutia:	30. 04. 2024
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ:	Mgr. Michal Novotný
ECLI:	ECLI:SK:NSSSR:2024:7022200354.1

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Najvyšší správny súd Slovenskej republiky v senáte zloženom zo sudcov: Michal Novotný (sudca spravodajca) ako predseda senátu, JUDr. Jana Martinčeková ako členka senátu a JUDr. Martin Tiso ako člen senátu vo veci žalobcu: V. Q., I. XX. V. XXXX, N. XXXX/X, N., zastúpeného: JUDr. Tatiana Jánošíková, advokátka, Rooseveltova 6, Košice, proti žalovanej: Sociálna poisťovňa, ústredie, Ul. 29. augusta 8 a 10, Bratislava, o preskúmanie rozhodnutia z 27. apríla 2022, č. XXX XXX XXXX X, o kasačnej sťažnosti žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 3 Sa 12/2022 z 29. novembra 2022 takto

rozhodol:

- I. Kasačná sťažnosť žalobcu sa zamietla.
- II. Účastníkom sa nepriznáva nárok na náhradu trov kasačného konania.

odôvodnenie:

I.

Administratívne konanie a konanie pred správnym súdom

1. Z administratívnych spisov žalovanej vyplýva, že žalobca prvýkrát požiadal žalovanú o výplatu invalidného dôchodku od 5. augusta 2016. V tomto konaní predložil jednak lekársky nález všeobecného lekára z apríla 2016, jednak správy pneumológa z marca 2016, prepúšťaciu správu z chirurgického oddelenia z augusta 2015, z oddelenia pneumológie a ftizeológie z júla 2015, správu chirurga z marca 2015, psychiatra z októbra a novembra 2014, januára a apríla 2016, urológa z apríla 2016, psychológa z apríla 2016, gastroenterológa z mája 2016, neurológa z júla 2016 a správu z psychiatrickej kliniky z januára 2016. Na účel tohto rozhodovania posudkový lekár pobočky žalovanej v Košiciach posúdil schopnosť žalobcu vykonávať zárobkovú činnosť a svoje závery vyjadril v posudku z 28. júla 2016. V ňom zhrnul obsah uvedených lekárskeho nálezov a na ich základe za rozhodujúce zdravotné postihnutie ustálil duševné poruchy a poruchy správania spôsobené užívaním psychoaktívnych látok (alkoholizmus, toxikománia) v ťažkej forme podľa kapitoly V položky 7 písm. b) prílohy č. 4 k zákonu č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov. Tomu priradil mieru poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť 50 % (z rozpätia 50 až 60 %) a uzavrel, že žalobca je invalidný v zmysle § 71 ods. 1 cit. zák. Na výslovnú žiadosť žalobcu posudkový lekár ustálil, že jeho invalidita vznikla 9. marca 2016. Napriek tomuto posudku ústredie žalovanej rozhodnutím z 15. augusta 2016 zamietlo žiadosť žalobcu. Na odôvodnenie uviedlo, že ku dňu vzniku invalidity by žalobca podľa § 72 ods. 1 písm. f) zákona č. 461/2003 Z. z. musel získať celkovo 10 rokov dôchodkového poistenia. Bol však dôchodkovo poistený v zmysle § 60 a § 255 zákona č. 461/2003 Z. z. len 2857 dní, teda menej než osem rokov.

2. Od 17. decembra 2017 žalobca znova požiadal o výplatu invalidného dôchodku. V tomto konaní predložil nové správy psychiatra z februára, júla, septembra a decembra 2016, februára, marca, apríla, mája, júna, júla, augusta, septembra a novembra 2017, januára a marca 2018, urológa z februára a marca 2018, psychológa z marca 2018, pneumológa z augusta, novembra a decembra 2015, marca a septembra 2016 a januára 2018. Tieto správy znova zhodnotil posudkový lekár pobočky žalovanej v

Košiciach, ktorý svoje závery vyjadril v odbornom posudku z 7. júna 2018. V ňom uzavrel, že žalobca trpí aj na glaukóm a inkontinenciu II. stupňa, za rozhodujúce zdravotné postihnutie však naďalej považoval už ustálené poruchy podľa kap. V pol. 7 písm. b) prílohy č. 4 zákona č. 461/2003 Z. z. Rovnako posudkový lekár nezmenil ani mieru poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť, ktorú naďalej ustálil na 50 %, ani 9. marec 2016 ako dátum vzniku invalidity. Ústredie žalovanej rozhodnutím z 30. júna 2018 znova zamietlo žiadosť žalobcu, pretože žalobca ne získal žiadne ďalšie obdobie dôchodkového poistenia okrem toho, ktoré už mal ku dňu vydania predošlého rozhodnutia z 15. augusta 2016.

3. Konečne, v tu prerokúvanej veci žalobca znova požiadal o výplatu invalidného dôchodku od 22. septembra 2021. V konaní predložil nové správy psychiatra zo septembra a novembra 2020, mája a júla 2021, psychológa z októbra 2021, neurológa z februára a apríla 2021, pneumológa z marca 2021, foniatra z novembra 2020, otorinolaryngológa z júna 2021, oftalmológa z februára a mája 2021, gastroenterológa z februára 2020, internistu zo septembra 2021 a urológa z júla a októbra 2020, februára a júna 2021. Na ich základe posudkový lekár pobočky vypracoval nový odborný posudok z 2. novembra 2021. V ňom v zhode so skoršími posudkami ustálil, že žalobca bol od 6. marca 2016 invalidný s mierou poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť 50 % v zmysle kap. V pol. 7 písm. b) prílohy č. 4 zákona č. 461/2003 Z. z. Zároveň zistil, že klinický obraz žalobcu je napriek liečbe nemenný a od 2. júla 2021 sa uňho zistilo navyše aj poškodenie mozgu s jeho dysfunkciami. Od tohto dátumu tak posudkový lekár za rozhodujúce zdravotné postihnutie považoval organické duševné poruchy, poruchy intelektu, emotivity a afektivity v ťažkej forme podľa kap. V pol. 1 písm. b) cit. prílohy. Tomu zodpovedala vyššia miera poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť 75 % (z rozpätia 50 až 80 %).

4. Ústredie žalovanej však svojím rozhodnutím zo 4. januára 2022 znova zamietlo žiadosť žalobcu. Na základe pripojeného osobného listu dôchodkového poistenia zistilo, že bol dôchodkovo poistený len 2860 dní (teda 7 rokov a 305 dní). Na tento účel totiž započítalo obdobia pracovného pomeru od 1. januára do 30. júna 1993, od 11. júna do 31. decembra 1994, od 6. júla 1995 do 31. marca 1996, od 10. septembra 1997 do 19. januára 1998, od 16. septembra do 31. októbra 1998, od 14. augusta do 31. decembra 2000, od 9. augusta do 30. novembra 2004 a od 17. mája do 30. novembra 2005, ako aj obdobia, kedy bol žalobca evidovaný ako nezamestnaný, od 19. júla 1993 do 10. júla 1994, od 1. januára do 5. júla 1995, od 1. apríla do 23. októbra 1996, od 25. apríla do 9. septembra 1997, od 30. januára do 15. septembra 1998, 1. novembra 1998 a od 14. apríla 1999 do 13. augusta 2000. Žalobca tak naďalej ne získal aspoň 10 rokov dôchodkového poistenia v zmysle § 72 ods. 1 písm. f) zákona č. 461/2003 Z. z. V závere rozhodnutia ho ústredie poučilo, že podľa § 142 ods. 3 písm. b) cit. zák. môže doplatiť poistné na dôchodkovú poistenie aj za obdobie, kedy bol zaradený do evidencie uchádzačov o zamestnanie. Žalobca podal proti tomuto rozhodnutiu odvolanie, v ktorom zdôraznil, že obdobie dôchodkového poistenia ne získal preto, že jeho zdravotný stav mu nedovoľoval pracovať. Neskôr predložil dôkazy o nových ochoreniach (nádore pery). Generálny riaditeľ žalovanej však preskúmaným rozhodnutím z 27. apríla 2022 zamietol jeho odvolanie. Stotožnil sa so záverom ústredia, že žalobca ne získal potrebných 10 rokov dôchodkového poistenia. Obdobie, keď bol po 31. decembra 2003 evidovaný ako nezamestnaný, nie je obdobím dôchodkového poistenia v zmysle § 60 zákona č. 461/2003 Z. z.

5. Správnu žalobu, ktorú žalobca podal proti tomuto rozhodnutiu, správny súd zamietol tu napadnutým rozsudkom sp. zn. 7 Ssk 59/2023. Stotožnil sa s názorom žalovanej, že invalidita žalobcu je preukázaná najskôr od 9. marca 2016. Invalidita je však podľa § 70 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. len jednou z podmienok vzniku nároku na invalidný dôchodok. Druhou je získanie potrebného počtu rokov dôchodkového poistenia pred vznikom invalidity. Dátum vzniku invalidity žalobcu 9. marec 2016 bol opakovane ustálený vo všetkých troch konaniach, v ktorých žiadal o invalidný dôchodok, a v dvoch skorších konaniach žalobca tento dátum ani nespochybnil (napríklad podaním odvolania). V administratívnom spise sa nachádzajú len dve lekárske správy spred 9. marca 2016; žiadne iné doklady, ktoré by svedčili o skoršom vzniku invalidity, žalobca nepredložil. Podľa správneho súdu tak žalovaná správne a dostatočne zistila skutkový stav, správne zhodnotila aj obdobia, kedy bol žalobca evidovaný ako nezamestnaný, a jej rozhodnutie je v súlade so zákonom.

II.

Kasačná sťažnosť a vyjadrenia k nej

6. Včas podanou kasačnou sťažnosťou sa žalobca domáha zmeny tohto rozsudku tak, že sa zrušia rozhodnutia žalovanej a vec sa jej vráti na ďalšie konanie. Zopakoval, že potrebné obdobie dôchodkového poistenia nemohol získať kvôli svojmu zdravotnému stavu, ktorý mu bránil pracovať. Podľa judikatúry vznik invalidity nemožno stotožňovať s podaním žiadosti o invalidný dôchodok. Žalobca podľa svojho tvrdenia zdravotným postihnutím, kvôli ktorému bol uznaný za invalidného, trpel omnoho skôr, aspoň od roku 2008. V takom prípade by mu podľa § 72 ods. 1 písm. d) zákona č. 461/2003

Z. z. postačovalo päť rokov dôchodkového poistenia, ktoré aj získal. Obsahom spisu je okrem iného prepúšťacia správa z októbra 2014, ktorá dokladuje skorší výskyt žalobcovho zdravotného postihnutia. 7. Žalovaná navrhla zamietnuť kasačnú sťažnosť, pretože jej rozhodnutia i rozsudok správneho súdu sú správne.

III.

Posúdenie veci kasačným súdom

8. Najvyšší správny súd Slovenskej republiky ako kasačný súd (§ 438 ods. 2 SSP) preskúmal napadnutý rozsudok v celom rozsahu (§ 453 ods. 1 SSP) a predchádzajúce konanie pred správnym súdom bez nariadenia pojednávania (§ 455 SSP) bez ohľadu na uplatnené sťažnostné body (§ 453 ods. 2 v spojení s § 203 ods. 2 SSP).

9. Predmetom prieskumu v prerokúvanej veci je rozhodnutie žalovanej, ktorým žalobcovi nepriznala invalidný dôchodok. Podľa § 70 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. má poistenec nárok na invalidný dôchodok, ak (okrem iného) sa stal invalidný a získal počet rokov dôchodkového poistenia podľa § 72. Podľa § 72 ods. 1 písm. d) až f) počet rokov dôchodkového poistenia na vznik nároku na invalidný dôchodok poistenca vo veku nad 28 do 34 rokov je najmenej päť rokov, nad 34 do 40 rokov je najmenej osem rokov a nad 40 do 45 rokov je najmenej 10 rokov. V zmysle § 72 ods. 2 cit. zák. sa tento počet rokov zisťuje z obdobia pred vznikom invalidity. Podľa § 71 ods. zákona č. 461/2003 Z. z. za invalidného sa poistenec považuje, ak pre dlhodobu nepriaznivý zdravotný stav má pokles schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o viac ako 40 % v porovnaní so zdravou fyzickou osobou. Tento pokles sa posudzuje na základe a) lekárskeho správ a údajov zo zdravotnej dokumentácie a zhodnotenia liečby s určením diagnostického záveru, stabilizácie ochorenia podľa ďalšieho vývoja a ďalšej liečby a b) komplexných funkčných vyšetrení a ich záverov (odsek 4). Miera poklesu v percentách sa určuje podľa druhu zdravotného postihnutia, ktoré je rozhodujúcou príčinou dlhodobu nepriaznivého zdravotného stavu, so zreteľom na závažnosť ostatných zdravotných postihnutí (odsek 6). V prerokúvanej veci žalobca ani žalovaná nespochybňujú, že žalobca má zdravotné postihnutie, ktoré opodstatňuje jeho invaliditu v zmysle § 71 ods. 1 cit. zák. Podstata sporu medzi nimi spočíva v určení dátumu, od kedy toto zdravotné postihnutie spôsobilo pokles jeho zárobkovej schopnosti o viac než 40 %, pretože tento okamih je rozhodný pre zistenie potrebného obdobia dôchodkového poistenia podľa § 72 ods. 1 a 2 cit. zák.

10. Podľa § 153 ods. 3 písm. a) zákona č. 461/2003 Z. z. je posudzovanie dlhodobu nepriaznivého zdravotného stavu a poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť úlohou lekárskej posudkovej činnosti dôchodkového poistenia. Lekársku posudkovú činnosť vykonávajú podľa § 153 ods. 5 cit. zák. posudkoví lekári sociálneho poistenia pobočky a posudkoví lekári sociálneho poistenia ústredia žalovanej. Podľa judikatúry musí byť z lekárskeho posudku zrejmé, akými úvahami sa pri posudzovaní zdravotného stavu poistenca riadili a aj dôvody určenia rozhodujúceho zdravotného postihnutia s prislúchajúcou percentuálnou mierou poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť (porov. v tomto smere ustálenú judikatúru Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, napr. jeho rozhodnutia sp. zn. 1 So 97/2005, judikát R 29/2007, sp. zn. 10 So 97/2014 alebo sp. zn. 1 So 72/2015, ale aj rozsudky tunajšieho súdu sp. zn. 9 Sk 7/2021, 9 Sk 11/2021 a 7 Ssk 67/2021 a ďalšia nadväzujúca judikatúra). Správny súd skúma, či obsah posudku nie je v rozpore s obsahom lekárskeho nálezov alebo niektoré lekárske nálezy vôbec nezohľadňuje, alebo svojou celkovou skladbou nie je nepreskúmateľný. Nemôže však voľnou úvahou nahradiť odborné závery posudkových lekárov vlastnými závermi.

11. Podľa kasačného súdu je súčasťou posudzovania zdravotného stavu a poklesu zárobkovej schopnosti aj posúdenie, odkedy určité zdravotné postihnutie spôsobuje takýto pokles. Aj toto určovanie je teda súčasťou lekárskej posudkovej činnosti v zmysle § 153 ods. 3 písm. a) zákona č. 461/2003 Z. z. a musí byť vyjadrené v lekárskom posudku ako výsledku posudkovej činnosti. Zároveň však aj pre toto zisťovanie platí ustanovenie § 71 ods. 4 cit. zák., a preto sa tento dátum zisťuje na základe lekárskeho správ, údajov zo zdravotnej dokumentácie, komplexných funkčných vyšetrení a ich záverov. V prerokúvanej veci posudkoví lekári žalovanej ustálili, že zdravotné postihnutie žalobcu prvýkrát viedlo k poklesu spôsobilosti vykonávať zárobkovú činnosť o viac ako 40 % až od 9. marca 2016. Kasačný súd sa stotožňuje so záverom správneho súdu, že posudkoví lekári pri takomto ustálení vzali do úvahy a posúdili všetky lekárske správy, ktoré im žalobca predložil alebo ktoré mali k dispozícii z konania o jeho skorších žiadostiach (porov. ods. 1 až 3 tohto rozsudku). Najstaršie správy, ktoré sú obsahom posudkového spisu, sú z roku 2014. Žiadna z týchto správ nezmieňuje ochorenie žalobcu, ktoré by malo pretrvávať od roku 2008.

12. Pokiaľ žalobca odkazoval na obsah prepúšťacej správy z psychiatrického oddelenia z októbra 2014, tak ani z nej takýto záver nevyplýva. Naopak, je z nej zrejmé, že dôvodom hospitalizácie bol akútny stav (!) - psychotické príznaky (vidiny) kvôli nadmernému užívaniu alkoholu. Bol však prepustený bez

porúch správania a bez týchto psychotických príznakov. Inak povedané, tento odborný lekársky nález z októbra 2014 nezisťuje u žalobcu poruchu správania alebo duševnú poruchu (spôsobenú užívaním alkoholu). Ak teda posudkoví lekári žalovanej za rozhodujúce zdravotné postihnutie ustálili práve takéto poruchy v zmysle kap. V pol. 7 prílohy č. 4 zákona č. 461/2003 Z. z. až od 6. marca 2016, nie je tento ich záver v rozpore s obsahom uvedených lekárske správ, ktoré skorší výskyt takýchto porúch nepotvrdzujú. Pokiaľ by takúto poruchu mali potvrdzovať ešte prípadné iné skoršie lekárske nálezy, potom žalovaná správne odkázala na ustanovenia § 227 ods. 3 a § 196 ods. 6 zákona č. 461/2003 Z. z., z ktorých vyplýva aj povinnosť žalobcu ako poistenca tvrdiť a preukázať podmienky nároku na dávku. Ak žalobca nepredložil žalovanej a jej posudkovým lekárom žiadnu lekársku správu, z ktorej by vyplývalo, že rozhodujúcim zdravotným postihnutím trpel už v roku 2008, potom im nemožno vyčítať, že na takéto zdravotné postihnutie v danom čase nemohli prihliadať.

13. Na základe toho tak žalovanej nezostávalo nič iné než vychádzať z toho, že invalidita žalobcu vznikla 9. marca 2016. K tomuto dňu mal žalobca viac ako 40 rokov, a preto podľa § 72 ods. 1 písm. f) a ods. 2 zákona č. 461/2003 Z. z. musel pre vznik nároku na invalidný dôchodok získať aspoň 10 rokov dôchodkového poistenia. Podľa § 60 ods. 1 cit. zák. je obdobím dôchodkového poistenia obdobie povinného dôchodkového poistenia a dobrovoľného dôchodkového poistenia. Povinné dôchodkové poistenie podľa § 15 a 20 cit. zák. nevzniká ani zaradením do evidencie nezamestnaných, ba dokonca ani poberaním dávky v nezamestnanosti. Obdobie tohto zaradenia môže byť obdobím dôchodkového poistenia na základe § 60 ods. 5 cit. zák., ak sa zaň zaplatí poistné v zmysle § 142 ods. 3 písm. b) cit. zák. Zo zisteného skutkového stavu je však zrejmé, že žalobca nebol od 1. januára 2004 ani dobrovoľne dôchodkovo poistený, ani za obdobia, kedy bol evidovaný ako nezamestnaný, nezaplatil poistné podľa citovaných ustanovení. Pokiaľ ide o obdobie spred 1. januára 2004, podľa § 255 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. za obdobie dôchodkového poistenia sa považuje doba zamestnania a náhradná doba podľa predpisov účinných do 31. decembra 2003, teda zákona č. 100/1988 Zb. o sociálnom zabezpečení v znení neskorších predpisov. V zmysle § 9 ods. 1 písm. d) cit. zák. (v znení účinnom do 31. augusta 1994) sa za náhradnú dobu považovala doba nezamestnanosti, teda doba, po ktorú bol občan vedený v evidencii ako uchádzač o zamestnanie (porov. § 6 ods. 1 vyhlášky Federálneho ministerstva práce a sociálnych vecí č. 149/1988 Zb., ktorou sa vykonáva zákon o sociálnom zabezpečení). Od 1. septembra 1994 sa potom za náhradnú dobu považovala len doba, po ktorú sa evidovanému nezamestnanému vyplácala podpora v nezamestnanosti. Určenie doby dôchodkového poistenia v preskúmaných rozhodnutiach žalovanej tak zodpovedá citovanému ustanoveniu. V dôsledku toho je tak správny jej záver, že žalobca k 9. marcu 2016 namiesto potrebných desiatich získal len niečo menej ako osem rokov dôchodkového poistenia, a tak nesplnil jednu z podmienok nároku na invalidný dôchodok v zmysle § 70 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z.

IV.

Záver

14. Na základe uvedených úvah kasačný súd dospel k záveru, že nie je daný žiaden zo zákonných dôvodov kasačnej sťažnosti v zmysle § 440 SSP, a tak ju podľa § 461 SSP rozsudkom (§ 457 ods. 1 SSP) zamietol.

15. O trovách bolo rozhodnuté podľa § 167 a § 168 v spojení s § 467 ods. 1 SSP, keď žalobca vo veci úspech nemal a žalovaná ho síce mala, kasačný súd však nezistil výnimočné dôvody, aby sa jej nárok na náhradu trov priznal.

16. Tento rozsudok bol prijatý pomerom hlasov 3 : 0 (jednomyseľne).

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.